

NUO DARBO BITUČIŲ IKI LIETUVYBĖS GENO

Romualdas Kriaučiūnas

Patrauklus, informatyvus ir nepretenzingas "JAV Lietuvių Bendruomenės Naujienlaiškis". Jį sukūrė ir redaguoja Loreta Timukienė. Man ji tarsi simbolizuoja kūrybingą ir nepavargstančią darbo bitutę. Jos pastangų dėka turime visą eilę visuomeninių projektų ir planų ateičiai. Vienas iš jų yra "Lietuvybės genas", kuris buvo sumanytas JAV Lietuvių Bendruomenei švenčiant savo 70-metį. Loreta šį projektą stumia į priekį kartu su Sigita Barysiene iš Los Angeles, pastaroji yra JAB LB Krašto valdybos sekretorė. "Prisikalbinome kelias rašančias – Laimą Apanavičienę, Ireną Valys, Živilę Simeonidis, Violetą Gedgaudienę. Tekstus redaguoja Birutė Papartienė, ji iš Lietuvos, Janina Udrienė irgi prisideda prie šio 'geno' gyvavimo... Galvojome, kad tas istorijas rinksime tik Bendruomenės 70-mečiui, bet dabar sutarėme tęsti ir toliau...", man aiškino Loreta. Ji taip pat paminėjo, kad šiuo projektu susidomėjo Lietuvos nacionalinis muziejus, kuris kviečia prisidėti su savo istorijomis prie būsimos jų parodos "Mano migracijos istorija".

Iki šiol surinktos istorijos yra patalpinos JAV LB tinklapyje: <https://javlb.lt/lietuvybes-genas>. Ten jau yra 44 asmenų istorijos, pavadintos "Lietuvybės genas". Ten nėra nei žodžio apie mūsų darbščiąją bitutę Loreta. Įdomiu sutapimu, internete netikėtai radau įdomų ir išsamų straipsnį apie Loreta ("Kupiškėnų mintys", 2021.11.25) ir pagalvojau, kad kitoje pusėje Atlanto apie ją žino daugiau negu mes. Dabar radau progą Loreta pakalbinti.

Buvo įdomu skaityti, kad pagrindinė jūsų veikla yra viešieji ryšiai. Ne per seniausiai buvote viena iš "Draugo" redaktorių. Kaip derinate dabartinio darbo ir visuomeninės veiklos reikalavimus?

Jau kelinti metai dirbu viešųjų ryšių ir komunikacijos srityje, tai tikrai įdomus, kupinas kasdieninių iššūkių darbas. Turiu galimybę bendrauti su įvairių profesijų žmonėmis, tenka mokytis naujų dalykų. Be abejo, darbo laikraštyje „Draugas“ patirtis

Alatėja ir mūsų draugai

čia irgi praverčia, ypač branginu tas kasdienines pamokas keletą metų dirbant redakcijoje kartu su Dalia Cidzikaite, Laima Apanavičiene, Dalia Sokiene, Ina Stankevičiene, Onute Gintautiene ir Jonu Kupriu. Tuo metu šis seniausias be pertraukos pasaulyje leidžiamas lietuviškas laikraštis išeidavo penkis kartus per savaitę, tad darbo visiems buvo per akis. Buvau atsakinga už titulinį puslapį, taip pat ruošdavau politikos ir ekonomikos apžvalgas, kurioms buvo skiriama po visą puslapį. Šalia to rašiau straipsnius, ruošiau interviu, maketavau savo redaguojamus puslapius, tvarkiau renginių kalendorių. Visos trys redaktorės draugiškai pasidalinusios lankydamės lietuviškuose renginiuose, o jų Čikagoje, kaip žinia, tikrai netrūksta. Tokiu būdu susipažinau su plačia ir įvairiasluoksne Amerikos lietuvių veikla, neseniai atvykus iš Lietuvos teko daug naujų dalykų atrast, išmokyti, suprast. Jau nekalbu apie tas ne pačias lengviausias partitis, kurios užgrūdino ir leido suprast, kad ir po šiuo dangum pasitaiko ne tik saulėtų, bet ir apniukusių dienų.

Šiandien šalia pagrindinio darbo esu JAV Lietuvių Bendruomenės administratorė, taip pat redaguojau šios organizacijos Naujienlaiškį, prisidedu prie tokių projektų kaip jūsų minėtas istorijų ciklas „Lietuvybės genas“, Idėjų mugė, lietuviškų kapinių tvarkymo projektas „Šaknys“, Lietuvių išeivijos studentų stažuotių (LISS) programa, Socialinių paslaugų skyriaus Pasaulio lietuvių centre įkūrimas. Penktadienio vakarais dėstau lietuvių kalbą Maironio lituanistinės mokyklos devintokams ir abiturientams, o šeštadieniais lietuvių kalbos mokau amerikietį teisininką, besizavintį mūsų šalimi ir užsibrėžusį išmokti laisvai kalbėti lietuviškai.

Prie šokių šventei skirtos parodos stendų

Su Maironio lituanistinės mokyklos abiturientais

I jūsų klausimą apie darbo ir visuomeninės veiklos derinimą galėčiau atsakyti taip – mano gyvenime riba tarp šių dviejų veiklų tarytum išsitrynusi, kadangi atvykus į Ameriką palaipsniui vis didesnę laiko dalį užėmė darbai, susiję su lietuviška veikla, o joje, kaip žinom, įprastas darbo laiko skaičiavimas negalioja. Taip buvo ir dirbant „Drauge“, kuriame darbo valandos nesibaigdavo užvėrus redakcijos duris, tą patį galėčiau pasakyti ir apie darbą Lituanistikos tyrimo ir studijų centre, ir apie žurnalo „Naujienos“ leidybą, ir apie visas kitas veiklas lietuvių bendruomenėje. Taip jau yra – priklausau tai kategorijai žmonių,

kuriems niekaip neišeina dirbti „nuo skambučio iki skambučio“.

Dabar pradėkime nuo pradžios. Kokie iškiliausi momentai prisimena iš jaunystės?

Turbūt nieko naujo nepasakysiu, kad daugumai mums jaunystės ir vaikystės prisiminimai – patys šviesiausi, spalvingiausi, kadangi tas laikas kupinas savęs išbandymų, naujų atradimų ir **įdomiausių patirčių**. Gana dažnai prisimenu tą nerūpestingą laiką, praleistą gimtajame Kupiškyje, kur gyvenau iki išvykstant į Vilnių, vėliau ten sugrįžau dirbti, ištekėjau, auginom du mūsų sūnus. **Į gimtinę skrendu**

11 Lituanistinis-forumas

kasmet, sugrįžusi nekantrauju susitikti su draugais, bendraklasiiais, smagu pabūt kartu, prisimint drauge praleistą laiką. Besikalbant su mama ar sese irgi dažnai užplūsta priminimai, kartais jie būna labai ryškūs, tarytum pagardinti nepakartojamu vaikystės namų skoniu ir kvapu. Sugrįžus į Vilnių visuomet traukia užsukti į Vilniaus universitetą, praeiti **šimtą kartų išvaikščiotais** kiemeliais, na, o senamiesčio nesibaigiančiais prisiminimų labirintais galėčiau klajoti iki pat paryčių. Tačiau didžioji dalis širdies liko Kupiškyje, kur visuomet traukia sugrįžti ne tik mintimis – ten gyvena mama, draugai, giminės.

Sekė mokslas, šeimos sukūrimas ir kita pusė Atlanto. Čia atvykus, atrodo, kad energingai įsijungėte į lietuvišką veiklą visam laikui. Bent suglaustai, kokie buvo tos veiklos iškiliausi momentai ir atsiekimai?

Laimėjus Žaliosios kortos loterijoje ir su šeima atvykus į **Ameriką**, mus labai draugiškai priėmė geri pažįstami, kurie padėjo čia **įsikurti**, susitvarkyti buitį, pamažėle susipažinome su daugiau **čia gyvenančių** lietuvių. Jau pirmais metais pasiprašiau dirbti Čikagos lituanistinėje mokykloje, kurioje **šeštadieniais** pradėjo mokytis ir abu mūsų sūnūs. Dėščiau lietuvių literatūrą, keletą metų buvau direktorės pavaduotoja, tad irgi netrūko iššūkių ir **įvairiausių naujų patirčių**. Išėjusi iš ten sakiau, kad dabar tai jau tikrai džiaugsiuos savo laisvais savaitgaliais. Bet džiaugtis teko neilgai – po poros metų sulaukiau Godos Misiūnienės, Maiironio lituanistinės mokyklos direktorės skambučio – trūkstam lietuvių kalbos mokytojų ji kvietė bent laikinai ateiti mokytojaut. Po ilgų atsisakbinėjimų sutikau, ir tas „laikinas“ tęsiasi jau penkti metai. Meluočiau sakydama, kad **į mokyklą** einu prieš savo valią – nors po pamokų, kurios vyksta penktadieniais po ilgos

Su vyru Svajūnu

darbo savaitės, namo sugrįžtam vėlai vakare, bet man patinka dirbti su vaikais, čia praverčia pedagoginio darbo patirtis Lietuvoje, kur dėsčiau lietuvių kalbą ir literatūrą.

Apie Lietuvį Bendruomenės veiklą dirbdama „Drauge“ ir lankydamosi lietuviškuose renginiuose jau žinojau, bet tik daugiau įsitraukusi į jos darbus supratau, kokia ta veikla plati ir niekada nesibaigianti. Per keliolika metų teko būti įvairiose pareigose, didelį įspūdį padarė DP (displaced persons) kartos pasišventimas lietuvybei. Pastaruoju metu jų darbus tęsia daugiausiai trečiabangiai, ta veikla įgauna naujas formas. Kartu kai kur buriasi ir naujos bendruomenės, jos kuria savo tradicijas.

Prieš keletą metų Sigitos Šimkuvienės pakviesta atėjau į Krašto valdybą ir būdama atsakinga už informaciją pasiūliau leisti žurnalą, kadangi organizacija turėjo spaustuvę, bet iki tol neturėjo savo leidinio. Taip atsirado „Naujienos“, kuriose rašėme apie JAV Lietuvių Bendruomenę, jos žmones. Be leidinio redagavimo teko rūpintis ir kitais reikalais – **žurnalo išsiuntimu**, prenumeratomis, reklama. Darbo buvo daug, tačiau nuoširdžiai tikiu, kad buvo verta – turime užrašytą organizacijos istoriją, **kuri liks** ir ateičiai. Prieš keletą metų profesorius Juozas Skirius, rinkdamas medžiagą savo knygai „JAV lietuvių darbai Lietuvai 1918–2018 metais“, džiaugėsi „Naujienose“ radęs vienoje vietoje surinktą informaciją apie Lietuvį Bendruomenės **veiklą**. Kitu atveju visą tą medžiagą tektų rankioti po gabaliuką interneto platybėse. Mažėjant prenumeratorių skaičiui ir kylant leidybos į kainiams nuspręsta vietoj popierinio leidinio leisti JAV Lietuvių Bendruomenės Naujienlaiškį, norėdami pasiekti kuo daugiau JAV lietuvių jį leidžiame lietuvių ir anglų kalbomis. Naujienlaiškis pasiekia prenumeratorius kas mėnesį, o renkant informaciją, redaguojant, tvarkant korektūras, bendraujant su Lietuvoje gyvenančiu maketuotoju ir rūpinantis prenumeratorių augimu tenka praleisti nemažai laiko, bet vėlgi tame matau prasmę – rašomas išėjimo veiklos metraštis, na, o socialiniuose tinkluose plūstantis informacijos srautas po keleto ar keliasdešimt metų turbūt nebus taip lengvai surankiojamas. Visi šie projektai nebūtų įmanomi be **šaunių** bendraminčių, juos labai vertinu.

VDU Švietimo akademijos kursuose

Kaip ir lazda, visuomeninė veikla turi du galus. Kas ateina į galvą girdint šį teiginį?

Sakyčiau, jame yra tiesos. Iš vienos pusės – tokia veikla teikia džiaugsmo, kai kartu pasiseka nuveikti ką nors gražaus ir prasmingo, kai sutinki žmones, su kuriais turi tiek daug bendro, su kuriais galima **įveikt** pačius didžiausius kalnus. **Iš kitos pusės – tokia veikla** atima labai daug laiko, tenka daug ko atsisakyti, kartais numuša ūpą nepamatuota kritika, o ypač – neatsakingumas. Tačiau tokie dalykai neužgožia, jeigu dirba gera komanda, turinti stiprią motyvą ir **šaunius** lyderius. Ir lietuviškame gyvenime turim puikių tokios veiklos pavyzdžių – mūsų šventės, renginiai, lietuviškos mokyklos, jaunimo projektai verti paties geriausio įvertinimo, o tuos darbus dirbantys žmonės – kuo nuoširdžiausios pagarbos.

Aš pati tokioje veikloje labiausiai vertinu galimybę dirbti ir bendrauti su plačiai po pasaulį išsibarsčiusiais lietuviais ir tą nepakartojamą jausmą, jog ir būdami toli nuo Lietuvos esame jos dalis.

Jeigu atsirastų geradaris su milijonu doleriu ir prašytų jūsų patarimo, kaip ir kur tą auką lietuviškiems reikalams nukreipti, ką patartumėte?

Jeigu kalbėtumėm apie visą JAV lietuvių bendruomenę, tai tokia suma neatrodytų labai didelė, kadangi mūsų čia yra tikrai daug, skaičiuojant visų bangų lietuvių susidarytą šešiaženkliai skaičiai. Galvoju, kad šiandien prasminga investicija būtų įkurti dar vieną lietuvišką stovyklą, panašią į Dainavą ar Neringą. Pažiūrėkim, kiek ten gražaus ir prasmingo vyksta, daug kas šiose stovyklose kaip niekur kitur pajunta savo lietuviškas šaknis, kai kam šiose stovyklose praleistas laikas primena atostogas Lietuvoje, būtų sunku suskaičiuoti, kiek lietuviškų draugysčių prasidėjo būtent Dainavoje ar Neringoje! Apie tokią galimybę įkurti dar vieną stovyklą jau ne kartą esame kalbėję, tačiau to dosnaus geradario vis dar laukiam...

Nežinau, ar darbščiosios bitutės turi laiko sau – savo pomėgiams bei atgaivai. Taip pat nieko nežinau apie jūsų laisvalaikio atgaivą, džiaugsmus. Kas duoda pasitenkinimo ir naujos energijos ateities užmojams?

Galiu taip pasakyti – nors ir kaip bebūtumėm užsiėmę, jeigu gerai suplanuosim savo laiką, jame tikrai atsiras laiko ir poilsiui. Iš tiesų taip ir turėtų būti, nes nepailsėjęs ir nepravedinus galvos būtų sunku dūgti lyg bitutei. Aš geriausiai pailsiu gamtoje, kiekvieną dieną stengiuos nors pusvalandžiui ištrūkti pasivaikščioti, o savo atostogas skiriami kelionėms.

Pirmais gyvenimo Amerikoje metais kiekvieną vasarą visa šeima grįždavom į Lietuvą – nebuvo net minties, kad gali būti kitaip. Vėliau norėjosi pamatyti ir Ameriką, kartu su vaikais atostogoms rinkdavomės vis kitą vietą. Esame apkeliavę didžiąją dalį valstijų, ypač žavimės nacionaliniais parkais, kurių grožį sunku nupasakoti – reikia pamatyti. Neseniai su vaikais keliavom po Arizoną, kur gyvena mūsų jaunesnysis sūnus. Jis labai mėgsta būti gamtoje, gyvendamas Arizonoje per porą metų yra apkeliavęs daugybę ten esančių nuostabaus grožio vietų, tad **šįkart** turėjom puikų savo kelionės vadovą.

Mėgstu skaityti knygas, vaikystėje visai **šalia mūsų namų buvo biblioteka, kurioje** mano neperskaitytų knygų buvo likę nedaug. Tikriausiai iš dalies dėl šios meilės knygoms savo studijoms pasirinkau lietuvių filologiją. Gaila, bet dabar savo valandos laukiančių knygų krūvelė nemažėja, tačiau vis viliojosi, kad tos ilgos atostogos su knyga rankose – jau ne už kalnų...

Daug šviesių akimirkų ir geros energijos dovanoja laikas su draugais. Dvylika šeimų esame susibūrę į „Alatėjos“ klubą, kurio veikla – ne tik labdarai skirti renginiai, bet ir bendros šventės, kelionės, smagūs **pasibuvimai** kartu.

Ar turėtumėte kokių pageidavimų lietuviškai visuomenei?

Nesijaučiu turinti teisę ko nors pageidauti, nebent tik galiu pasidalinti keliomis išvalgomis. Pirmiausia be galo džiaugiamės ir didžiuojamės tais žmonėmis, kurie atiduoda tiek daug savęs lietuviškai veiklai gyvendami toli nuo Lietuvos – čia matau mūsų stiprybę ir dar daug neišnaudotų galimybių. Lietuviškoje veikloje būdama keliolika metų galiu daryti išvadą – ši veikla būtų

žymiai platesnė ir į ją būtų daug lengviau įsitraukti mums, vadinamiems trečiabangiams, jeigu joje aktyviau dalyvautų ne tik DP kartos žmonės, bet ir jų vaikai, anūakai. Juk dažniausiai bendrą kalbą žymiai lengviau randam su bendraamžiais, tos pačios kartos žmonėmis, nors ir užaugusiais skirtingoje aplinkoje.

Dar vienas dalykas, kas dažnai **stabdo platesnę lietuvišką veiklą – įsitikinimas, kad** lietuviybė yra duotybė, dėl kurios nieko nereikia daryti. Laimei, turime nemažai mąstančių kitaip – „Kas, jeigu ne aš, tai padarys?“ Būtent tokių žmonių dėka ir plaukia **į priekį** per audringus pasaulio vandenį tas mūsų lietuviškas laivas, **įvairiausioms veikloms** buriasi lietuvačiai, **matom, kiek daug gražių ir prasmingų dalykų** vyksta. Gimsta puikios iniciatyvos, į bendruomenę ateina nauji žmonės su originaliomis idėjomis ir entuziazmu, ypač smagu dirbti su mūsų šauniau jaunimu. Taigi lietuviybės genas yra tikrai gajus, ir kuo daugiau mūsų jį savyje pajusime, jį puoselėsime ir didžiuosimės, tuo stipresni būsimė.

Ačiū už pasidalinimą ir pabuvimą kartu su gerbiamaisiais skaitytojais!

Vilniuje